

SKOLE FOR MiG

Ret og pligt
– når et skolebarn rammes
af sygdom

SKOLE FOR MiG – der har en kronisk eller langvarig sygdom er et projekt under Danske Patienter, der strækker sig over fire år. Projektet er støttet af

EGMONT
Fonden

Ret og pligt – når et skolebarn rammes af sygdom

En juridisk gennemgang af de centrale regler på området

Skole for mig, Danske Patienter

Rapporten er udarbejdet af:

Diabetesforeningen på vegne af Skole for mig, Danske Patienter

Danske Patienter
Kompagnistræde 22, 1. sal
1208 København K
33 41 47 60
info@danskepatienter.dk
www.danskepatienter.dk

Projektansvarlig: Projektchef Charlotte Bredahl Jacobsen

Grafisk produktion: Peter Dyrvig Grafisk Design

Publikationer fra Skole for mig må frit citeres

– dog med tydelig angivelse af kilde.

Publikationer, der omtaler, anmelder, citerer eller henviser
til denne rapport, bedes sendt til Danske Patienter

Skole for mig – der har en kronisk eller langvarig sygdom

er et projekt under Danske Patienter, der strækker sig over fire år.

Projektet er støttet af Egmont Fonden

Forord

Dette notat er tænkt som et opslagsværk for skolen og forældrene.

Undersøgelser blandt skoleledere, lærere og forældre har vist, at der er en udbredt mangel på viden om, hvordan man kan og skal håndtere langvarigt syge børn i grundskolen.

Børnene mødes med store udfordringer i hverdagen i skolen, og mange har behov for støtte – både fagligt og socialt.

Notatet samler den lovgivning, der kan være relevant at inddrage, når et skolebarn bliver ramt af kronisk eller langvarig sygdom. Med det i hånden kan alle parter forhåbentligt agere mere sikkert i udredningen af, hvilke ydelser, ordninger og initiativer kan sættes i gang for at hjælpe eleverne.

Mere viden om børnenes rettigheder og skolernes handlemuligheder kan også danne grundlaget for en styrket dialog og et mere konstruktivt samarbejde mellem skolen, forældrene og andre involverede parter.

Indhold

Forord	3
1. Indledning	5
Udvalgte problemstillinger	5
Udeladte problemstillinger i notatet	5
1.1. Læsevejledning	6
1.2. Overordnede bestemmelser	6
1.2.1. De danske grundprincipper på handicapområdet	7
1.2.1.1. Ligebehandlingsprincippet	7
1.2.1.2. Kompensationsprincippet	7
1.2.1.3. Sektoransvarlighedsprincippet	7
1.2.1.4. Solidaritetsprincippet	7
2. I skolen	8
2.1. Behov for særlig støtte	8
2.1.1. Behov for støtte i mindst ni timer ugentligt	8
2.1.1.1 Procedure	8
2.1.1.2. Indholdet af specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand	9
2.1.2. Behov for støtte i mindre end ni timer ugentligt	10
2.2. Undervisningspligt og -ret	10
2.3. Hjælpemidler	11
2.4. Skolens tilsynspligt	12
2.4.1. Medicinering	12
2.4.2. Idræt m.v.	13
2.4.3. Lejrskoler og andre aktiviteter ude af huset	13
2.5. Undervisningsmiljø	13
2.6. Eksamen	14
3. Sygeundervisning	15
3.1. Sygeundervisning i hjemmet	15
3.2. Sygeundervisning på hospitalet eller anden institution	15
4. Forældres rettigheder	17
4.1. Tabt arbejdsfortjeneste	17
4.2. Med barnet i skole	18
5. Klagemuligheder	20
5.1. Særligt vedrørende specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand	20
5.2. Særligt vedrørende tabt arbejdsfortjeneste	21
Litteraturliste	22

1. Indledning

Dette notat er en del af projektet Skole for mig under Danske Patienter.

Formålet med notatet er:

- at redegøre for de rettigheder, børn med kroniske sygdomme har i forbindelse med deres skolegang
- at redegøre for de forpligtelser skolen har over for barnet med en kronisk sygdom

Notatet redegør for retsstillingen på området og henviser til de relevante retskilder.

Udvalgte problemstillinger

I det indledende arbejde har vi interviewet en række patientorganisationer for at identificere de problemstillinger, der påvirker børnenes skoleliv:

- Bedre Psykiatri
- Diabetesforeningen
- Epilepsiforeningen
- Fibromyalgi Foreningen
- Gigtforeningen
- Hjerteforeningen
- Kræftens Bekæmpelse
- Lungeforeningen
- Nyreforeningen
- Sjældne Diagnoser

Samtalerne ligger til grund for det videre arbejde og de problemstillinger, vi har valgt ud i notatet.

Udeladte problemstillinger i notatet

Vi har undladt at sætte fokus på problemstillinger, der ikke er af juridisk karakter. Vi har heller ikke fokus på, at der kan være forskel på, hvordan den enkelte skole og kommunerne håndhæver loven.

Notatet omhandler ikke barnets rettigheder efter serviceloven, hvor der er mulighed for at opnå hjælp til merudgifter, transport til og fra skole og lignende.

I forhold til forældres rettigheder i forbindelse med barnets sygdom omtaler vi kun retten til dækning af tabt arbejdsfortjeneste. Der foreligger andre muligheder for forældrene, hvis barnet er sygt, og de ikke kan opnå tabt arbejdsfortjeneste – herunder muligheden for at tage forældreorlov, men da denne rettighed ikke udspringer af barnets sygdom, er det ikke relevant for dette notat.

1.1. Læsevejledning

I den lovgivning, vi inddrager i notatet, nævner vi forskellige betegnelser for sygdom. Hvad der forstås ved de enkelte betegnelser, nævner vi under gennemgangen af lovgivningen.

1.2. Overordnede bestemmelser

Folkeskoleloven¹ indeholder en række grundlæggende bestemmelser, der beskriver de overordnede rettigheder, som børn har i forbindelse med deres skolegang. Den beskriver også, hvilke pligter folkeskolen har.

Af folkeskoleloven fremgår det, at alle børn har undervisningspligt i folkeskolens grundskole eller skal deltage i anden undervisning svarende hertil. Det fremgår af §§ 32 og 33. Det er skolelederens pligt at sikre, at alle elever, der er optaget i skolen, deltager i undervisningen. Det indebærer en pligt til at reagere, hvis et barn udebliver fra undervisningen.

Folkeskolens undervisning skal være vederlagsfri ifølge folkeskolelovens § 2 stk. 1. Denne ret er samtidigt grundlovssikret i grundlovens § 76. Det fremgår af FN's børnekonvention, at alle børn har ret til uddannelse, herunder at denne skal være tvungen og gratis tilgængelig for alle. Det fremgår af konventionens² artikel 28 stk. 1.

I FN's handicapkonvention er der fastsat et række bestemmelser, der beskytter personer med et handicap. Personer med handicap er defineret på følgende måde:

“Personer, der har en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre.”

Konventionen kommer ikke nærmere ind på, hvad der skal forstås med definitionen, og hvilke sygdomme der falder under. En funktionsnedsættelse kan dog skyldes et medfødt handicap eller en langvarig lidelse, som opstår i barnets liv.

For dem, der måtte være omfattet, gælder det, at disse skal sikres rettigheder på lige fod med andre og inkluderes i samfundslivet. I konventionens artikel 24 er det bestemt, at børn med et handicap ikke skal udelukkes fra gratis og obligatorisk grundskoleundervisning. Et barn med handicap skal have den nødvendige støtte i uddannelsessystemet, herunder individuelle støtteforanstaltninger.

Ud fra ovenstående bestemmelser kan vi konkludere, at alle børn har undervisningspligt og -ret i folkeskolens grundskole. Denne undervisning skal være vederlagsfri. Det gælder også for børn med et handicap. For disse gælder også, at nødvendige støtteforanstaltninger skal iværksættes, for at barnet kan deltage i undervisningen på lige fod med andre elever. Dette betyder, at folkeskolen skal være rummelig, og at barnet så vidt muligt skal inkluderes i den almindelige undervisning. Den rummelige folkeskole medfører, at skolen skal kunne tage hånd om alle eleverne – også dem med særlige behov. Alle elever har ret til et trygt og sikkert skolemiljø. Det fremgår af afsnit 2.5, der handler om skolernes tilsynspligt.

1 LBK nr. 1534 af 11/12/2015 om folkeskolen

2 BKI nr. 35 af 15/09/2009 om rettigheder for personer med handicap

Patientforeningernes erfaringer viser, at det er samarbejdet mellem skolen, forældrene og eleverne samt inddragelse af eventuelle behandlingssteder og relevante sociale myndigheder, der sikrer det bedste resultat. Dialog vil derfor være første skridt mod det ønskede mål.

1.2.1. De danske grundprincipper på handicapområdet

Socialministeriet har udarbejdet fire danske grundprincipper på handicapområdet, som alle udspringer af FN's handicapkonvention.³ Principperne har til formål at beskytte personer med et handicap og sikre deres ret til inklusion i samfundet:

- Ligebehandlingsprincippet
- Kompensationsprincippet
- Sektoransvarlighedsprincippet
- Solidaritetsprincippet

1.2.1.1. Ligebehandlingsprincippet

Ligebehandlingsprincippet er et anti-diskriminationsprincip, der særligt beskytter mod forskelsbehandling på grund af handicap.⁴ Det skal ikke nødvendigvis ske ved at behandle alle ens, da alle er født med forskellige forudsætninger. Ligebehandling kan ofte kun opnås ved at behandle mennesker forskelligt og ved at tage udgangspunkt i de forskellige faktorer, der i den konkrete situation har betydning for at opnå ligebehandling for det enkelte menneske.⁵

1.2.1.2. Kompensationsprincippet

Kompensation kan gives i form af penge- eller omsorgsydelser, herunder for eksempel et varigt hjælpemiddel som en kørestol eller hjemmehjælp. Det kan gives ved handicap, som bevirker, at den enkelte oplever problemer, der kan nedsætte livskvaliteten.⁶ Formålet er, at den enkelte skal kunne deltage i samfundslivet på lige fod med andre.

1.2.1.3. Sektoransvarlighedsprincippet

Sektoransvarlighedsprincippet handler om ansvarsfordelingen på handicapområdet. Alle offentlige myndigheder har et ansvar for, at deres tilbud er tilgængelige for mennesker med handicap og for at tænke handicappolitiske aspekter ind i udviklingen på de respektive områder.⁷ Retsspørgsmål vedrørende mennesker med handicap skal behandles i den sektor, hvor spørgsmålet af denne karakter i øvrigt er placeret.⁸ Det betyder for eksempel, at et spørgsmål vedrørende hjælpemidler til brug i folkeskolen, skal behandles af skolen.⁹

1.2.1.4. Solidaritetsprincippet

Solidaritetsprincippet betyder, at de fleste sociale ydelser betales over skatterne og som udgangspunkt stilles gratis til rådighed for de borgere, der har behov for hjælp. Det gælder også på handicapområdet.¹⁰

3 Social- og Indenrigsministeriet: De danske grundprincipper på handicapområdet.

4 Kirsten Ketscher, Socialret, 4. udgave s. 171.

5 Social- og Indenrigsministeriet: De danske grundprincipper på handicapområdet.

6 Kirsten Ketscher, Socialret, 4. udgave s. 175.

7 Social- og Indenrigsministeriet: De danske grundprincipper på handicapområdet.

8 Kirsten Ketscher, Socialret, 4. udgave s. 183.

9 Se mere under afsnit 2.4.

10 Social- og Indenrigsministeriet: De danske grundprincipper på handicapområdet.

2. I skolen

Det følgende afsnit omhandler de problemstillinger, barnet kan have i skoletiden.

I 2012 blev det vedtaget, at inklusion skulle indføres i den danske folkeskole. Det medførte, at flere børn skulle inddrages og inkluderes i den almindelige folkeskole. Ændringen har ifølge patientforeningerne haft stor betydning for børn med kroniske sygdomme, idet mange har svært ved at være en del af den almindelige folkeskole.

Den nye skolereform, som trådte i kraft i sommeren 2014, har medført længere dage i skolen. Erfaringerne fra patientforeningerne viser, at et barn med særlige behov efterlades i en vanskelig situation med en skoleuge på 30-35 timer. Neden for vil vi komme ind på de regler, der gælder, hvis barnet har brug for særlige støtteforanstaltninger i skoletiden.

2.1. Behov for særlig støtte

Der gælder forskellige regler vedrørende støtte i folkeskolen afhængigt af, om der er behov for støtte i under ni timer ugentligt, eller om der er behov for støtte i mindst ni timer ugentligt. De neden for nævnte regler omhandler retten til støtte i mindst ni timer ugentligt, mens retten til støtte i under ni timer ugentligt behandles under punkt. 2.1.2.

2.1.1. Behov for støtte i mindst ni timer ugentligt

Elever, hvis udvikling kræver en særlig hensynstagen eller støtte, gives specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i specialklasser og specialskoler. Det gives også til elever i almindelige klasser, hvis undervisningen kun kan gennemføres med støtte i mindst ni undervisningstimer¹¹ ugentligt. Det fremgår af folkeskolelovens § 3 stk. 2. Der er derved mulighed for, at eleven kan blive henvist til en specialklasse eller til en specialskole, hvis det vurderes at være nødvendigt.

Der er også mulighed for at få tildelt støttetimer, som gives i den almindelige klasse. Det særlige ved denne form for støtte er, at det er reguleret i bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.¹² Bekendtgørelsen giver barnet og forældrene nogle særlige rettigheder. De har blandt andet mulighed for at påklage skolelederens afgørelse til Klagenævnet for Specialundervisning.¹³ Bekendtgørelsen beskriver også, hvad der kan bevilges støtte til, og hvorledes støtten kan gives. Dette omtales under pkt. 2.1.1.2.

2.1.1.1 Procedure

Hvis det antages, at eleven har behov for støtte i mindst ni timer ugentligt, skal skolens leder indstille eleven til en pædagogisk-psykologisk vurdering hos Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) Det fremgår af bekendtgørelse om folkeskolens

11 Undervisningstimetallene opgøres i klokketimer LBK nr. 1534 af 11/12/2015 om folkeskolen § 16 stk. 4.

12 BEK nr. 693 af 20/06/2014 om folkeskolens specialundervisnings og anden specialpædagogisk bistand.

13 Se pkt. 5.1.

specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand § 2, stk. 1. Dette gøres i samråd med forældrene og eleven og kan kun gøres uden samtykke, hvis skolens leder anser det for absolut påkrævet, at der bliver foretaget en vurdering af eleven – jævnfør bekendtgørelsens § 2, stk. 3. Der er ikke fastsat en aldersgrænse for, hvornår barnet skal høres, og det må bero på en konkret vurdering ud fra barnets forhold.

Det klare udgangspunkt er altså, at eleven og forældrene skal samtykke til en pædagogisk-psykologisk vurdering. Kun i særlige tilfælde kan skolens leder iværksætte en undersøgelse mod forældrenes og elevens vilje.

Forældrene og eleven har mulighed for at anmode om en pædagogisk-psykologisk vurdering, hvis de finder, at der bør iværksættes en undersøgelse. Det fremgår af bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

PPR afgiver deres vurdering af barnets behov efter samråd med forældrene og eleven. Vurderes det, at eleven har behov for støtte, skal vurderingen indeholde et forslag til støtten, som beskrevet i bekendtgørelsens § 3, stk. 2. Vurderingen fremsendes skriftligt til forældrene og skolelederen jævnfør bekendtgørelsens § 3, stk. 4.

Beslutningen om at henvise en elev til socialpædagogisk bistand inden for skolens rammer træffes ifølge bekendtgørelsens § 4 af skolelederen.

Når en elev skal henvises til en anden skole, er det Kommunalbestyrelsen, der skal træffe beslutningen – ifølge bekendtgørelsens § 4 stk. 2.

Hvis det bliver vurderet, at eleven kræver særligt vidtgående hensyn eller støtte, der bedst kan imødekommes ved en regional foranstaltning, afgiver skolens leder forslag herom til Kommunalbestyrelsen. Det kan ske efter samråd med forældrene og eleven jævnfør bekendtgørelsens § 6 stk. 1.

Skolelederen følger udviklingen hos elever, der modtager specialpædagogisk bistand, og tager mindst en gang årligt stilling til, om støtten til den pågældende elev skal fortsætte, ændres eller ophøre – ifølge § 7 stk. 1.

2.1.1.2. Indholdet af specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand indeholder:

1. specialpædagogisk rådgivning til forældre, lærere eller andre, hvis indsats har væsentlig betydning for elevens udvikling
2. særlige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler, som er nødvendige i forbindelse med undervisningen af eleven
3. undervisning i folkeskolens fag og fagområder, der tilrettelægges under særlig hensyntagen til elevens indlæringsforudsætninger
4. undervisning og træning i funktionsområder og arbejdsmetoder, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af psykiske, fysiske, sproglige eller sensoriske funktionsvanskeligheder
5. personlig assistance, der kan hjælpe eleven til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen
6. særligt tilrettelagte aktiviteter, der kan gives i tilslutning til elevens specialundervisning. Det fremgår af bekendtgørelsens § 1

Personlig assistance, der kan hjælpe eleven med praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen, er for eksempel assistance i forbindelse med kørestol, toiletbesøg og tildeling af medicin.¹⁴

Ved særligt tilrettelagte aktiviteter gives der mulighed for, at skolen for eksempel kan ansætte en fysioterapeut i de tilfælde, hvor det er nødvendigt med fysioterapi i løbet af undervisningstiden, for at eleven kan gennemføre undervisningen.¹⁵

Den specialpædagogiske bistand kan gives på følgende måder:

1. Eleven bevarer tilhørsforholdet til sin almindelige klasse og deltager i den almindelige undervisning.
2. Elevens tilhørsforhold til den almindelige klasse ophører, og undervisningen gives i en specialklasse, der er placeret på en almindelig folkeskole, en specialskole eller på et regionalt undervisningstilbud.
3. Eleven har et tilhørsforhold til en specialklasse, men modtager også undervisning i den almindelige klasse.

2.1.2 Behov for støtte i mindre end ni timer ugentligt

Hvis der er behov for støtte i mindre end ni timer ugentligt, bliver den ydet efter folkeskoleloven. Her er der altså tale om en anden lovgivning, end hvis der er behov for mindst ni timer ugentligt. Der kan tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte i mindre end ni timer ugentligt, hvis det er påkrævet jævnfør folkeskolelovens § 3a, 1. Pkt. Hvis der er behov for det, skal der gives personlig assistance, som kan hjælpe barnet til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen. Det fremgår af folkeskolelovens § 3a, 2. Pkt. Den supplerende undervisning eller anden faglig støtte gives til elever, der har skiftet skole, elever som har været uden undervisning i længere tid, eller til elever som af anden grund har behov for støtte, som det fremgår af folkeskolelovens § 5 stk. 5. Lovgivningen kommer ikke nærmere ind på, hvad der ligger under de ovennævnte muligheder for hjælp, hvorfor det må bero på en fortolkning fra den enkelte skole.

Behov for støtte i mindre end ni timer ugentligt kræver ikke, at PPR inddrages. Derimod er det skolelederen, der beslutter indsatsen, og beslutningen kan ikke påklages til Klagenævnet for Specialundervisning.¹⁶

2.2. Undervisningspligt og -ret

Erfaringerne fra patientorganisationerne viser, at nogle børn med kroniske sygdomme tages ud af skolen, da forældrene føler, at skolen ikke kan rumme barnet og ikke tilbyder den påkrævede særlige støtte. I den nævnte situation kan barnet gå uden et reelt skoletilbud i en længere periode.

Det fremgår af folkeskolelovens § 32, at ethvert barn har undervisningspligt i folkeskolens grundskole. Heraf må det modsætningsvis slutes, at et barn har ret til undervisning. Derved må barnet ikke gå uden et reelt undervisningstilbud eller være derhjemme i en længere periode uden at modtage undervisning.

¹⁴ Skrivelse af 25. juni 2013 fra Ministeriet for børn og unge til Aalborg Kommune

¹⁵ Skrivelse af 25. juni 2013 fra Ministeriet for børn og unge til Aalborg Kommune

¹⁶ Se afsnit 5.

Hvis barnet er sygt, og barnet af den grund ikke kan deltage i den almindelige undervisning, vil reglerne om sygeundervisning træde i kræft. Disse regler er omtalt i afsnit 3.

Skolens leder har pligt til at påse, at alle skolens elever deltager i undervisningen. Skolelederne skal desuden føre daglig kontrol med, om eleverne er til stede. Ved fravær skal det noteres, hvad et eventuelt fravær skyldes. Det fremgår af bekendtgørelse om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen¹⁷ § 1.

Hvis der er grund til at antage, at elevens fravær er begrundet i forhold på skolen eller i øvrigt har tilknytning til undervisningen, skal skolens leder hurtigst muligt kortlægge problemerne og udarbejde løsningsforslag i samarbejde med eleven og forældrene. Det kan eventuelt ske ved inddragelse af PPR, Ungdommens Uddannelsesvejledning, den kommunale sundhedstjeneste eller andre institutioner, som eleven har tilknytning til. Det fremgår af bekendtgørelsens § 2 stk. 2. Det samme gælder, hvis elevens fravær skyldes, at denne har svært ved at følge med i undervisningen, har problemer med andre elever eller skolens personale, som det er beskrevet i bekendtgørelsens § 4 stk. 3.

Skolens leder er altså forpligtiget til at reagere hurtigst muligt for at løse de problemer, der kunne foreligge, så barnet igen kan modtage undervisning. Det fremgår af folkeskolelovens § 2 stk. 3, at eleverne og forældrene er forpligtiget til at samarbejde med skolen, for at det kan lade sig gøre.

2.3. Hjælpemidler

Der findes to slags hjælpemidler:

- Personlige hjælpemidler, som skal søges via serviceloven
- Hjælpemidler, som skolen skal tilbyde, som er nødvendige for at eleven kan deltage i den almindelige undervisning

Hjælpemidler efter serviceloven omtales ikke nærmere i dette notat.

Det følger af folkeskolelovens § 19 stk. 1, at skolens leder er forpligtiget til at stille de nødvendige undervisningsmidler vederlagsfrit til rådighed, så alle skolens elever kan deltage på lige vilkår i undervisningen. Hjælpemidlerne gives for at sikre, at alle elever får optimalt udbytte af undervisningen og for at sikre, at eleven kan klare sin lektielæsning. Skolelederen kan inddrage PPR for at vurdere, hvorvidt barnet har brug for et hjælpemiddel.

Skolen er udelukkende forpligtet til at stille de hjælpemidler til rådighed, der knytter sig til undervisningen og de behov, der udspringer heraf – for eksempel hjælpemidler til lektielæsning i hjemmet. Det afgørende er derfor, hvorvidt hjælpemidlet er nødvendigt for barnets tilknytning til skolen.

De hjælpemidler, skolen er forpligtiget til at stille til rådighed, er for eksempel særlige borde og stole, edb-programmer, der tilgodeser elevens behov, eller særligt udstyr eleven skal bruge for at deltage i faget hjemkundskab.

¹⁷ BEK nr. 696 af 23/06/2014 om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen

2.4. Skolens tilsynspligt

I princippet om den rummelige folkeskole bliver det fastslået, at skolen skal yde hjælp og støtte til børn med særlige behov, så de kan gennemføre en skoledag. En del af den hjælp og støtte er skolernes pligt til at føre et særligt tilsyn med de elever, der har behov for det. Formålet med pligten er at sikre et trygt og sikkert undervisningsmiljø for eleverne. Det er dog nødvendigt at se nærmere på, hvilken pligt skolen har til at yde tilsyn i skoletiden – for eksempel i forhold til medicinering, særlige forhold ved idrætsundervisning og på lejrskoler.

Den enkelte skole skal etablere et fornødent tilsyn med eleverne i undervisningstiden. Denne tilsynspligt indtræder 10 minutter før undervisningen begynder, og den ophører ved udløbet af det tidsrum, som naturligt går, før eleverne har forladt skolens område, efter undervisningen slutter.

Ved "fornødent tilsyn" forstås et tilsyn med et indhold og et omfang, der findes nødvendigt og tilstrækkeligt ud fra vurderingen af de konkrete forhold. Det kan være elevernes alder, aktivitetens art, de stedlige forhold og lokalernes indretning og udstyr. Det fremgår af bekendtgørelse om tilsynet med folkeskolens elever i skoletiden.¹⁸

Hvad der nærmere skal forstås ved "konkrete forhold, herunder elevernes alder, aktivitetens art, de stedlige forhold og lokalernes indretning og udstyr" fremgår ikke nærmere af loven. Det vil derfor bero på et skøn. Ved vurderingen af de konkrete forhold, må det dog antages, at barnets sygdom er af væsentlig betydning. Det gælder også barnets alder og egen evne til at håndtere sygdommen. Derudover må aktivitetens art tages i betragtning, hvis denne kan have særlig indvirkning på barnets sygdom.

2.4.1 Medicinering

Nogle børn med kroniske sygdomme har behov for medicin i skoletiden. Denne opgave er skolen forpligtiget til at påtage sig ifølge princippet om den rummelige folkeskole. Princippet præciserer, at skolen skal tage hånd om alle eleverne – også dem med særlige behov. Det er skolens leder, der skal iværksætte de nødvendige foranstaltninger i samarbejde med eleven og forældrene.

I en skrivelse om medicingivning til børn til personale i dagtilbud, skoler og skolefritidsordningen¹⁹, tager Sundhedsstyrelsen stilling til, hvem der har pligt til at medicinere børn i skoletiden. Her fastsætter de, at medicinering så vidt muligt bør foregå i hjemmet uden for skoletiden, da personalet i skoler ikke har en sundhedsfaglig baggrund, og da de derfor ikke er uddannet til at observere og behandle syge børn. Samtidig anerkender de, at det er vigtigt for børn med kroniske eller længerevarende sygdom at være en del af den almindelige folkeskole, og at det derfor kan være nødvendigt at give medicin i skoletiden. Skolens personale bør i det omfang, det er muligt, påtage sig opgaven at medicinere eleven. Der skal være tale om lægeordineret medicin, som lægen har vurderet, at ikke-sundhedsuddannede personer kan håndtere. Forældrene har ansvaret for, at instruktionen fra lægen om medicineringen bliver videregivet til den, der skal medicinere barnet.

Danmarks Lærerforening har i et notat om medicinering af elever og andre

¹⁸ BEK nr. 703 af 23/06/2014 om tilsynet med folkeskolens elever i skoletiden

¹⁹ Skrivelse om medicingivning til børn i dagtilbud, skoler og skolefritidsordninger nr. 9575 af 25/10/2010

omsorgsprægede opgaver udtalt, at det efter deres opfattelse ikke kan pålægges lærerne at varetage medicineringen af en elev. Det er heller ikke en læreropgave at vurdere, om en elev skal have medicin. Der kan dog opstå akutte situationer, hvor det er livsnødvendigt, at læreren træder til – men dette er en generel handlepligt.

Lærere, som omgås børn, der lider af kroniske sygdomme med risiko for anfald, skal orienteres om, hvordan de forholder sig i en sådan situation. Det kan for eksempel være ved risiko for feberkramper, insulinchok og epileptiske anfald.

Lærerne kan altså ikke generelt pålægges at stå for medicineringen af et barn, men de kan godt selv påtage sig opgaven efter aftale med forældrene.

I de situationer, hvor læreren ikke vil stå for medicineringen af barnet, og barnet ikke selv kan klare opgaven, må enten den kommunale sundhedspleje, et sundhedsfagligt personale, der er tilknyttet skolen, eller en anden lærer varetage opgaven. Det er skolelederens pligt at iværksætte foranstaltninger, der sikrer barnets ret til hjælp med medicinerung.

2.4.2. Idræt m.v.

Det klare udgangspunkt i princippet om den rummelige folkeskole er, at alle elever skal deltage i idrætsundervisningen. Skolen har pligt til, så vidt det er muligt, at tilrettelægge undervisningen, så alle elever kan deltage. Der foreligger her en skærpet tilsynspligt, hvor de fornødne foranstaltninger skal iværksættes, for at alle eleverne kan deltage i undervisningen – som beskrevet i det tidligere nævnte om tilsynspligten. Det er skolen, der i samarbejde med eleven og forældrene skal tilrettelægge, hvordan eleven kan deltage. Her kan en behandler også indgå som hjælper.

Kan et barn ikke deltage, har denne ret til at modtage anden undervisning.

2.4.3. Lejrskoler og andre aktiviteter ude af huset

Et barn, som har særlige behov, herunder børn med en kronisk sygdom, kan ikke udelukkes fra lejrskoler og andre aktiviteter, som ikke foregår på skolen, på grund af manglende lærerressourcer. Skolen er forpligtiget til at sikre, at alle børn kan deltage. Hvis et barn har behov for medicinerung på en lejrskole, er skolen også forpligtiget til at iværksætte særlige foranstaltninger, så barnets behov bliver sikret.

2.5. Undervisningsmiljø

Erfaringerne fra patientorganisationerne viser, at undervisningsmiljøet kan være et stort problem for børn med en kronisk sygdom. Det gælder for den fysiske indretning af folkeskolen – men også rent sundhedsmæssigt. Nogle børn med en kronisk sygdom kan sundhedsmæssigt være særligt udsatte og modtagelige, og de kræver derfor en særlig hensynstagen.

Elever, der deltager i undervisning, har ret til et godt undervisningsmiljø, så undervisningen foregår sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt. Det fremgår af Lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø²⁰ § 1, stk. 1. Undervisningen skal foregå sundhedsmæssigt forsvarligt, og det indebærer, at de lokaler, eleverne bliver undervist i, lever op til dette. Et sundhedsmæssigt forsvarligt undervisningsmiljø

20 LOV nr. 166 af 14/03/2001 om elevers og studerendes undervisningsmiljø

betyder også, at der skal tages særligt hensyn til behovene hos det sygdomsramte barn. Det kan for eksempel være udluftning af undervisningslokalet for at sikre et godt indeklima for børn med lungesygdomme.

Undervisningsmiljøet skal samtidig fremme elevernes mulighed for udvikling og læring. Reglerne omfatter derfor også det psykiske og æstetiske miljø, herunder lysindfald, støjniveau, den fysiske indretning af lokalerne, muligheden for hvilerum og lignende.

Dansk Center for Undervisningsmiljø har til formål at medvirke til at sikre og udvikle et godt undervisningsmiljø i Danmark. Centret skal yde vejledning og rådgivning til elever og studerende samt uddannelsessteder og myndigheder i undervisningsspørgsmål. Både forældre, elever og skolen kan kontakte Dansk Center for Undervisningsmiljø, hvis de ønsker rådgivning om undervisningsmiljøet.

2.6. Eksamen

Særlige prøvevilkår kan være af afgørende betydning for et barn med en kronisk sygdom, for at barnet kan deltage på lige vilkår med andre.

Det er skolens leder, som skal tilbyde særlige prøvevilkår til elever med psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller tilsvarende vanskeligheder. Det fremgår af bekendtgørelse om folkeskolens prøver²¹ § 28. Særlige prøvevilkår skal tilbydes, når det er nødvendigt, for at ligestille en elev med de andre elever i prøvesituationen.

Om en elev er omfattet af bestemmelsen, beror på en individuel, konkret vurdering af barnets forhold. I praksis er det typisk forældrene, der kontakter klasselæreren for en vurdering af barnets behov, hvorefter klasselæreren indstiller til skolelederen.

Det er skolens leder, der træffer afgørelse omkring særlige prøvevilkår. Det sker på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering og efter samråd med eleven og forældrene. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensynstagen til elevens alder og modenhed. Det fremgår af bekendtgørelsens § 28, stk. 2. Ifølge bekendtgørelsens § 28, stk. 3. kan inddragelse af PPR undlades, hvis skolens leder vurderer, at det ikke er nødvendigt, og hvis forældrene er enige heri. I praksis vil inddragelse af PPR være en sjældenhed, da den umiddelbare erfaring er, at skolens leder – i samråd med elevens lærere og forældre – når frem til en tilfredsstillende løsning.

Skolen tilrettelægger de særlige prøvevilkår specifikt for eleven. Det kan være i form af prøvens form og rammer, brug af hjælpemidler, tildeling af ekstra tid, fravigelse af krav om, at en prøve aflægges som gruppeprøve eller ved ændring af opgaven. Det fremgår af bekendtgørelsens § 29, stk. 1. Formålet med prøven skal dog fastholdes jævnfør stk. 2.

Bekendtgørelsen § 56 pointerer, at det ikke må fremgå af eksamensbeviset, at der er meddelt særlige prøvevilkår efter ovenstående bestemmelser.

En afgørelse om aflæggelse af prøve på særlige vilkår skal være truffet inden den 1. december forud for prøveterminen maj-juni og inden den 1. oktober forud for prøveterminen december-januar. Det fremgår af bekendtgørelsen om folkeskolens prøver § 29 stk. 3.

²¹ BEK nr. 1824 af 16/12/2015 om folkeskolens prøver.

3. Sygeundervisning

Det følgende afsnit omhandler barnets ret til sygeundervisning i den tid, hvor barnet er fraværende fra skolen – herunder den tid, hvor barnet opholder sig i hjemmet eller eventuelt er indlagt på et hospital.

Når et barn har en kronisk sygdom, vil det typisk medføre perioder med fravær. For nogle kan det være flere måneder i træk, mens det for andre kan være enkelte dage fordelt sporadisk, herunder både hele og halve dage.

3.1. Sygeundervisning i hjemmet

Hvis en elev gennem længere tid ikke kan undervises i skolen på grund af smittefare eller af hensyn til deres sundhed eller velfærd, har eleven ret til at modtage undervisning i hjemmet eller på den institution, hvor eleven måtte opholde sig. Det fremgår af folkeskolelovens § 23 stk. 1. Det er skolens leder, der har ansvaret for at iværksætte denne undervisning. Senest tre uger (15 skoledage) efter, at eleven sidst deltog i undervisningen eller skulle have påbegyndt skolegang, er skolens leder forpligtiget til at kontakte elevens forældre med henblik på at vurdere behovet for sygeundervisning. Denne pligt fremgår af bekendtgørelse om sygeundervisning af elever i folkeskolen og frie grundskoler²² § 1 stk. 1. Forpligtigelsen gælder også ved hyppigt kortvarigt fravær på grund af sygdom – herunder fravær på grund af kronisk sygdom – når fraværet har en samlet varighed på tre uger.

Ifølge bekendtgørelsens § 2 stk. 1 skal tilrettelæggelsen af undervisningen i hjemmet ske i samråd med forældrene og eleven, hvorefter den nødvendige undervisning bliver iværksat. Undervisningens indhold skal så vidt muligt være i overensstemmelse med skolens læseplaner og undervisningsplaner. Det fremgår af bekendtgørelsens § 3 stk. 1. Ifølge bekendtgørelsens § 4 stk. 1 skal omfanget dog afpasses efter den enkelte elevs alder, helbredstilstand og øvrige forudsætninger. Derfor vil sygeundervisningens tilrettelæggelse afhænge af en individuel konkret vurdering fra elev til elev. For at skabe størst mulig trykthed for eleven skal sygeundervisning i hjemmet så vidt muligt varetages af en eller flere af elevens egne undervisere. Det fremgår af bekendtgørelsens § 6.

3.2. Sygeundervisning på hospitalet eller anden institution

Kommunalbestyrelsen er forpligtiget til at indrette sygeundervisning efter folkeskolelovens § 23, stk. 1 på de sygehuse, hospitaler og andre institutioner i kommunen, som modtager børn i alderen seks-18 år – medmindre der bliver sørget for elevens undervisning på en anden måde.

Skolens leder er forpligtiget til at indhente oplysninger om, hvorvidt en elev, der opholder sig på et hospital eller anden institution, modtager undervisning. Er det ikke tilfældet, skal skolens leder underrette kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor institutionen ligger. Det fremgår af bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

²² EK nr. 694 af 20/06/2014 om sygeundervisning af elever i folkeskolen og frie grundskoler.

Folkeskolelovens § 9 siger, at undervisningen, der udbydes på hospitaler eller andre institutioner, kan være enkeltmandsundervisning eller holdundervisning. Undervisningen skal så vidt muligt varetages af lærere eller andet undervisende personale med praktisk erfaring fra folkeskolens almindelige undervisning, som beskrevet i § 10. Undervisningen tilrettelægges efter den enkeltes forudsætninger.

Hvis en elev udskrives fra et sygehus til fortsat pleje på andre institutioner eller i hjemmet, skal den, der hidtil har stået for sygeundervisningen, underrette den relevante myndighed eller institution om sygeundervisningen. Undervisningen skal kunne fortsætte umiddelbart efter udskrivningen. Det fremgår af § 11. Det betyder, at hvis en elev har modtaget sygeundervisning på et sygehus, men nu udskrives til fortsat pleje i hjemmet, er sygehuset forpligtiget til at informere skolens leder, da denne er ansvarlig for sygeundervisning i hjemmet.

4. Forældres rettigheder

Nedenstående afsnit omhandler forældre til børn med kroniske sygdommes ret til at modtage tabt arbejdsfortjeneste ved barnets sygdom.

4.1. Tabt arbejdsfortjeneste

Serviceovens²³ § 42 fastslår, at kommunalbestyrelsen har mulighed for at yde hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste. Dækningen kan gives til personer, der i hjemmet forsørger et barn under 18 år med betydelig og varigt nedsat fysisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse.

Ydelsen er betinget af, at det er en nødvendig konsekvens af den nedsatte funktionsevne, at barnet passes i hjemmet, og at det er mest hensigtsmæssigt, at det er moderen eller faderen, der passer barnet.

Bestemmelsen opstiller altså fire kriterier, der skal være opfyldt, for at en forælder kan modtage tabt arbejdsfortjeneste:

1. Man skal være forsørger af et hjemmeboende barn under 18 år
2. Barnet skal have en betydelig og varigt nedsat fysisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse
3. Det skal være nødvendigt, at barnet passes i hjemmet
4. Det skal være mest hensigtsmæssigt, at det netop er moderen eller faderen, der passer barnet

Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (Vejledning nr. 3 til serviceoven),²⁴ beskriver nærmere, hvad der skal forstås ved "en betydelig og varigt nedsat fysisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse":

- Ved "en varig og betydelig funktionsnedsættelse" forstås, at der ikke inden for en overskuelig fremtid vil være udsigt til bedring af de helbredsmæssige forhold, og at funktionsnedsættelsen har konsekvenser af indgribende karakter i den daglige tilværelse
- "En indgribende lidelse" har alvorlige følger i den daglige tilværelse
- "En kronisk lidelse" betegnes som en sygdomstilstand, der normalt vil vare i flere år
- "En langvarig lidelse" er, når det skønnes, at lidelse vil vare et år eller mere

Hvem, der er omfattet af bestemmelsen om tabt arbejdsfortjeneste efter serviceovens § 42, beskrives i vejledningen under punkt 224. Vejledningen giver en række eksempler på funktionsnedsættelser eller lidelser, der vil kunne falde under bestemmelsen. Listen er ikke udtømmende:

23 LBK nr. 1284 af 17/11/2015 om social service.

24 VEJ nr. 9047 af 28/01/2015 om særlig støtte til børn og unge og deres familier (Vejledning nr. 3 til serviceoven).

”udviklingshæmning, sindslidelser, epilepsi, diabetes, nedsat bevægelsesfunktion, herunder respirationsinsufficiens, hjerneskade, nedsat talefunktion, manglende eller svagt syn samt manglende eller nedsat hørelse”.

Om det er nødvendigt, at barnet passes i hjemmet, og om det er mest hensigtsmæssigt, at det er moderen eller faderen, der passer barnet, beror på en individuel konkret vurdering ud fra den enkelte sags omstændigheder. Ansøgning om tabt arbejdsfortjeneste indgives til kommunen, hvorfor det er dem, der foretager vurderingen.

4.2. Med barnet i skole

Det er samme lovgrundlag som ovenfor nævnt, der skal benyttes, hvis forældre skal have tabt arbejdsfortjeneste, selvom barnet ikke opholder sig i hjemmet. Det følger af sektoransvarlighedsprincippet, at skolen er forpligtiget til at kunne håndtere et barn med en sygdom. I nogle tilfælde kan forældrenes tilstedeværelse dog være nødvendig.

Ankestyrelsen har i et par principafgørelser taget stilling til spørgsmålet om, hvornår der kan ydes tabt arbejdsfortjeneste, hvis det er nødvendigt, at forældrene er med barnet i skole.

I principafgørelse C-11-03²⁵ fandt Ankestyrelsen, at det i henhold til sektoransvarlighedsprincippet påhviler folkeskolen at yde den nødvendige støtte til børn i skolen. Udgangspunktet er altså, at det er skolen, der skal kunne varetage barnets særlige behov, herunder også dennes sygdom. Ankestyrelsen finder dog, at der kan være særlige tilfælde, hvor forældrene kan være berettiget til at modtage tabt arbejdsfortjeneste. Det kan ske på baggrund af en konkret vurdering af barnets lidelse og nødvendigheden af forældrenes lejlighedsvis tilstedeværelse i skolen. I givet fald skal det være udelukket, at personalet i skolen kan opfylde behovet, og at dette ikke skyldes manglende ressourcer. I den konkrete sag kunne forældrene ikke modtage tabt arbejdsfortjeneste, da ansvaret for pasningen af barnet påhvilede skolen.

I principafgørelse 29-13 fandt Ankestyrelsen, at forældre til et barn i diabetesbehandling med insulinpumpe i særlige tilfælde kan modtage tabt arbejdsfortjeneste. Det kan være tilfældet, når barnet har fået en insulinpumpe og herefter skal indkøres i skolen igen. Her kan der være behov for, at forældrene deltager i en indkøringsperiode. Det skal være mest hensigtsmæssigt, at det netop er en forældre, der er med. Hvis der er tale om en så specifik behandlingsmæssig opgave i forhold til barnet, kan denne opgave ikke anses for at være omfattet af sektoransvaret²⁶.

Forældre til et barn, der i en forudgående periode har været i diabetesbehandling med insulinpumpe, er derimod ikke berettigede til tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse med barnets skolestart. Når den første indkøringsperiode af behandlingen er overstået, påhviler det efter sektoransvarlighedsprincippet skolen at varetage opgaven og yde den fornødne støtte i forhold til barnets sygdom.

25 Ankestyrelsens principafgørelse C-11-03 om tabt arbejdsfortjeneste – sektoransvarlighed – folkeskole – skolefritidsordning – skoleferie – autisme.

26 Ankestyrelsens principafgørelse 29-13 om tabt arbejdsfortjeneste – diabetes – insulinpumpe – skole – sektoransvarlighedsprincip.

Ud fra de to principafgørelser fra Ankestyrelsen kan vi konkludere, at der er mulighed for at opnå tabt arbejdsfortjeneste efter servicelovens § 42, når det er påkrævet, at en forælder er med barnet i skole. Det helt klare udgangspunkt er dog, at skolen skal kunne varetage barnets særlige behov. Derfor er det kun i ganske særlige tilfælde, at der ydes tabt arbejdsfortjeneste. Det må ikke skyldes ressourcemangel fra skolens side, men skal udelukkende være begrundet i barnets særlige forhold. Det vil bero på en individuel konkret vurdering, hvornår man er berettiget til at modtage ydelsen. Den konkrete vurdering foretages i første instans af kommunen.

5. Klagemuligheder

Konkrete beslutninger vedrørende skolens elever kan ikke påklages til Kommunalbestyrelsen, hvis beslutningerne ligger inden for de mål og rammer og principper, som kommunalbestyrelsen og skolebestyrelsen har fastsat. Det fastslår folkeskolelovens § 45 stk. 2. Er man utilfreds med en afgørelse, der er blevet truffet på skolen, og som ligger inden for de ovennævnte rammer, kan afgørelsen kun påklages til skolelederen. Det gælder også, selvom det er skolelederen, der har truffet beslutningen i første omgang. Fastholder skolelederen afgørelsen, kan man henvende sig til Ombudsmanden.²⁷ Ombudsmanden kan ikke omgøre en afgørelse, men kan komme med en udtalelse i sagen.

Problemstillingerne i dette notat er alle omfattet af denne bestemmelse. De eneste undtagelser findes i pkt. 5.1.(specialundervisning og anden socialpædagogisk bistand) og 5.2.(tabt arbejdsfortjeneste), hvor der gælder anden klagemulighed.

Der kan klages til kommunalbestyrelsen over skolelederens optræden og de tilfælde, hvor skolelederen handler uden for de rammer, der er angivet af kommunalbestyrelsen og skolebestyrelsen.²⁸

En række sager hos ombudsmanden har vist, at skolerne ikke overholder grundlæggende forvaltningsretlige regler, når de træffer vidtgående beslutninger over for skolens elever.²⁹ Skolerne har en notatpligt, når de træffer en afgørelse. Det betyder, at de er forpligtiget til at dokumentere det hændelsesforløb, der ligger til grund for afgørelsen. De er samtidig forpligtiget til at partshøre forældrene og eleven, inden der træffes en afgørelse. Når afgørelsen er truffet, skal skolen sende en skriftlig afgørelse til forældrene og eleven. Den skal indeholde en begrundelse. Disse grundlæggende forvaltningsretlige forpligtigelser skal sikre en korrekt sagsbehandling, og de skal sikre, at der træffes en juridisk korrekt afgørelse, hvorfor de er af væsentlig betydning.

5.1. Særligt vedrørende specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

Ønsker man at klage over en truffet afgørelse vedrørende specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, indgives der skriftlig klage inden fire uger efter afgørelsestidspunktet. Det fremgår af bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand § 20. Klagen indgives til den myndighed, der har truffet afgørelsen – eksempelvis skolelederen, som herefter har fire uger til at genvurdere sagen. Det er beskrevet i bekendtgørelsens § 21 stk. 1. Hvis forældrene gives helt eller delvist medhold, skal der sendes en ny afgørelse til forældrene, som beskrevet i bekendtgørelsens § 22, stk. 1. Hvis myndigheden vurderer, at afgørelsen ikke skal ændres, sendes klagen til Klagenævnet for specialundervisning. Det fremgår af bekendtgørelsens § 22, stk. 3.

²⁷ Karnov note 316 til folkeskoleloven.

²⁸ Hvad Kommunalbestyrelsen og Skolebestyrelsen har fastsat, er offentliggjort på kommunernes hjemmesider og hedder 'vedtægt for styrelsen af det kommunale skolevæsen.'

²⁹ Folketingets Ombudsmands beretning 2015, Når skolen skal klare paragrafferne.

Klager vedrørende behov for støtte i mindre end ni timer ugentligt er ikke omfattet af bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand. Derfor kan afgørelserne ikke påklages til Klagenævnet for specialundervisning. Det ligger inden for skolelederens særlige kompetence ifølge folkeskolelovens § 45 stk. 2, og det kan derfor heller ikke påklages til kommunalbestyrelsen.³⁰

5.2. Særligt vedrørende tabt arbejdsfortjeneste

Kommunens afgørelse vedrørende tabt arbejdsfortjeneste kan påklages senest fire uger efter modtagelsen. Hvis kommunen fastholder afgørelsen videresendes klagen til Ankestyrelsen, som er ankeinstansen.

30 Der er også her mulighed for at henvende sig til Ombudsmanden

Litteraturliste

Ankestyrelsens principafgørelse 29-13 om tabt arbejdsfortjeneste – diabetes – insulinpumpe – skole – sektoransvarlighedsprincip:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=173043>

(hentet november 2016)

Ankestyrelsens principafgørelse C-11-03 om tabt arbejdsfortjeneste – sektoransvarlighed – folkeskole – skolefritidsordning – skoleferie – autisme:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=154332>

(hentet november 2016)

BEK nr. 693 af 20/06/2014 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand:

<https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=163941>

(hentet november 2016)

BEK nr. 694 af 20/06/2014 om sygeundervisning af elever i folkeskolen og frie grundskoler:

<https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=164032>

(hentet november 2016)

BEK nr. 696 af 23/06/2014 om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=163974>

(hentet november 2016)

BEK nr. 703 af 23/06/2014 om tilsynet med folkeskolens elever i skoletiden:

<https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=163981>

(hentet november 2016)

BKI nr. 35 af 15/09/2009 om rettigheder for personer med handicap:

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=127181>

(hentet november 2016)

Folketingets Ombudsmands beretning 2015, Når skolen skal klare paragrafferne:

<http://beretning2015.ombudsmanden.dk/artikler/artikel2/>

(hentet november 2016)

Karnov note 316 til folkeskoleloven, Karnovs Lovsamling

Kirsten Ketscher, Socialret. Principper. Rettigheder. Værdier, 4. udgave, Karnov, 2014.

LBK nr. 1284 af 17/11/2015 om social service:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=175036>

(hentet november 2016)

LBK nr. 1534 af 11/12/2015 om folkeskolen:

<https://www.retsinformation.dk/pdfPrint.aspx?id=176327>

(hentet november 2016)

LOV nr. 166 af 14/03/2001 om elevers og studerendes undervisningsmiljø:

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=23705>

(hentet november 2016)

Skrivelse af 25. juni 2013 fra Ministeriet for børn og unge til Aalborg Kommune, Ministeriet for Børn og Undervisning, Afdeling for Børn og Grundskole, 25. juni 2013, Sags nr.: 091.78K.391

Skrivelse om medicingivning til børn i dagtilbud, skoler og skolefritidsordninger nr. 9575 af 25/10/2010:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=133849>

(hentet november 2016)

Social- og Indenrigsministeriet: De danske grundprincipper på handicapområdet:

<http://sim.dk/arbejdsomraader/handicap/handicappolitik/de-danske-grundprincipper-paa-handicapomraadet.aspx>

(hentet november 2016)

Vedtægt for styrelsen af kommunens skolevæsen:

<https://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Organisering-og-ledelse/Den-kommunale-opgave/Kommunalbestyrelsens-vedtaegt-for-styrelse-af-kommunens-skolevaesen>

(hentet november 2016)

VEJ nr. 9047 af 28/01/2015 om særlig støtte til børn og unge og deres familier (Vejledning nr. 3 til serviceloven):

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=167792>

(hentet november 2016)